

Міністерство освіти і науки України  
Національний університет водного господарства  
та природокористування

Кафедра менеджменту та публічного врядування

**07-06-139М**

## **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

для практичних робіт та виконання самостійної роботи  
з навчальної дисципліни

**«Публічне управління соціально-гуманітарним  
розвитком»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)  
рівня за освітньо-професійною програмою  
«Публічне управління та адміністрування»  
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»  
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано  
Науково-методичною  
радою з якості ННІЕМ  
Протокол № 5  
від 24 січня 2025 р.

Методичні вказівки для практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Публічне управління соціально-гуманітарним розвитком» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» спеціальності «Публічне управління та адміністрування» денної і заочної форми навчання. [Електронне видання] / Антонова С. Є. – Рівне : НУВГП, 2025. – 47 с.

Укладач: Антонова С. Є., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного врядування.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.держ.упр., доцент, завідувачка кафедри менеджменту та публічного врядування.

Керівник групи забезпечення ОПП:

Антонова С. Є., к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного врядування.

Попередня версія МВ: 07-06-07М

© С. Є. Антонова, 2025

© НУВГП, 2025

## ЗМІСТ

1.	Загальні положення вивчення навчальної дисципліни...	4
2.	Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни.....	8
3.	Тематика практичних робіт та самостійної роботи.....	9
4.	Практичне заняття № 1.....	10
5.	Практичне заняття № 2.....	21
6.	Практичне заняття № 3.....	12
7.	Практичне заняття № 4.....	13
8.	Практичне заняття № 5.....	14
9.	Практичне заняття № 6.....	16
10.	Практичне заняття № 7.....	17
11.	Практичне заняття № 8.....	19
12.	Практичне заняття № 9.....	20
13.	Практичне заняття № 10.....	21
14.	Практичне заняття № 11.....	23
15.	Тестова питання.....	24
16.	Індивідуальна робота.....	37
17.	Оцінювання знань студентів.....	41
18.	Список рекомендованої літератури.....	42

## **1. Загальні положення вивчення навчальної дисципліни**

Навчальна дисципліна «Публічне управління соціально-гуманітарним розвитком» призначена для вивчення здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» та є обов'язковою професійно-орієнтованою дисципліною, що дозволяє набути компетентності з особливостей публічного управління соціально-гуманітарною політикою.

Соціогуманітарна сфера суспільства - складна багатоаспектна система, що охоплює усі сторони життєдіяльності людини, сфера, умови якої покликані, з одного боку, формувати, а з другого - забезпечувати дедалі зростаючі потреби людини у саморозвитку та самореалізації. Актуальність завдань розвитку соціальної та гуманітарної сфер та необхідність удосконалення публічного управління ними зумовлюють необхідність всебічного розгляду сутності, змісту, проблем та перспектив українського суспільства у цьому контексті.

**Метою** викладання дисципліни: формування у студентів навиків, необхідних для правильного орієнтування в соціальному і гуманітарному просторі; ознайомлення з соціальними процесами в умовах трансформації суспільства в Україні; основними напрямками соціальної і гуманітарної політики в державі; надання теоретичних та практичних знань щодо сутності, змісту публічного управління соціальною і гуманітарною політикою, його суб'єктів і об'єктів, видів, форм і особливостей, функцій, методів, технологій.

### **Завдання курсу:**

- розкриття сутності управління соціальним та гуманітарним розвитком суспільства в сучасних трансформаційних умовах;
- ознайомлення з основними напрямками публічного управління соціальним та гуманітарним розвитком українського суспільства, здійснення соціальної та гуманітарної політики;
- засвоєння сутності соціального захисту й безпеки людини і суспільства;
- вивчення досвіду розвинутих країн світу щодо реалізації соціальної та гуманітарної політики, підвищення якості життя та розвитку людського, соціального капіталу;

- формування навичок управління соціальним і гуманітарним розвитком суспільства, оволодіння методами соціальної роботи в сучасних умовах.

Після вивчення даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

*отримати компетентності:*

*Інтегральна компетентність*

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

*Загальні:*

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти компетентностей щодо:

*Інтегральна компетентність*

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

*Загальні:*

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як

члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність працювати в команді.

ЗК 7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

*Спеціальні:*

ФК1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

ФК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

ФК6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

ФК8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

ФК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

ФК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

ФК12. Здатність виявляти, аналізувати та знаходити шляхи вирішення проблем екологічного, соціально-економічного розвитку територій враховуючи антикризові механізми громадянського суспільства.

ФК13. Здатність застосовувати ефективні управлінські інструменти, використовувати та впроваджувати нові підходи до публічного управління та адміністрування з врахуванням євроінтеграційних завдань з метою підвищення ефективності розвитку територій, враховуючи регіональну специфіку.

*програмні результати навчання:*

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН6. Знати та застосовувати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН11. Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.

ПРН14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

ПРН16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

ПРН17. Знати особливості реалізації функцій, методів, механізмів та інструментів публічного антикризового управління в екологічній, соціально-економічній сферах.

ПРН18. Уміти застосовувати демократичні технології прийняття управлінських рішень, враховуючи інтереси й потреби громадян, суспільства та держави в кризових умовах для створення сприятливого середовища у суспільстві.

## **2. Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни**

Самостійна робота здобувача є одним із важливих засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи при вивченні дисципліни «Публічне управління соціально-гуманітарним розвитком» визначається навчальною програмою дисципліни, завданнями та вказівками викладача, даними методичними вказівками. Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, вмій та навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача. Питання, що виникають у здобувачів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводяться згідно графіку, затвердженого кафедрою державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Самостійна робота здобувачів під час вивчення навчальної дисципліни «Публічне управління соціально-гуманітарним розвитком» включає такі форми:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем і питань, які передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичних занять;
- систематизація вивченого матеріалу дисципліни перед контрольними заходами;
- підготовка наукової статті, есе, презентацій за програмою дисципліни;
- підготовка доповідей та участь в наукових студентських конференціях, круглих столах, тощо.

Всі завдання самостійної роботи здобувачів поділяються на обов'язкові та вибіркові, виконуються у встановлені терміни, з відповідною максимальною оцінкою та передбачають певні форми звітності щодо їх виконання. Обов'язкові завдання виконуються кожним без винятку здобувачем у процесі вивчення навчальної дисципліни, вибіркові завдання є альтернативними.

Після виконання обов'язкових та вибіркових завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали враховуються як кількість балів за поточну успішність в навчальній роботі.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, індивідуальних заняттях та консультаціях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями (у відсотках від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

а) 100 % - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень;

а) 80 % - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

а) 60 % - завдання виконане повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

б) 40 % - завдання виконане частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

б) 0 % - завдання не виконане.

В процесі вивчення здобувачами дисципліни «Публічне управління соціально-гуманітарною політикою» передбачено наступні види роботи викладачів зі здобувачами:

- індивідуальні консультації за графіком, затвердженим кафедрою державного управління, документознавства та інформаційної діяльності;

- перевірка виконання індивідуальних завдань поточного контролю та модульних контрольних робіт;

- індивідуальні заняття зі здобувачами з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних здібностей, результатом яких може бути підготовка наукових доповідей, статей.

Контроль самостійної роботи здобувачів здійснюється на практичних та індивідуальних заняттях у формі поточного контролю, модульних контрольних робіт та перевірки якості виконання домашніх завдань. У табл. 1 наведено завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 1

## Перелік питань для підготовки есе, презентації

№ з/п	Назва теми
1	Соціальна політика і соціальна справедливість
2	Соціальне партнерство, його роль у вирішенні соціальних проблем
3	Роль держави та її інститутів у розробці й реалізації соціальної політики
4	Соціальна політика у ринковій системі
5	Моделі соціальної політики в державах з ринковою економікою
6	Базовий державний мінімальний соціальний стандарт
7	Пріоритетні напрямки розвитку соціального захисту в Україні
8	Соціальний захист економічно активного населення
9	Стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудових конфліктів
10	Державна молодіжна політика, її фінансування та гарантії соціального захисту молодих громадян
11	Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України
12	Гуманітарний аудит та розробка і реалізація державних програм у гуманітарній сфері

### 3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1

**Теоретичні аспекти публічного управління соціальним розвитком**

**Практичне заняття № 1**

**Тема: Публічне управління соціально-гуманітарним розвитком як суспільний феномен та вид практичної діяльності**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із поняттям та сутністю, принципами, напрямками, пріоритетами соціально-гуманітарного розвитку держави.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 4 год.

**Питання для обговорення:**

1. Поняття соціального і гуманітарного розвитку, його основні завдання, напрями та моделі.

2. Основні складові соціального розвитку суспільства та особистості.

3. Соціальна структура: клас, прошарок, соціальна група, соціальний інститут, соціальна сфера.

4. Еліта суспільства.

5. Індикатори соціального розвитку.

6. Концепція соціальної політики та її здійснення в Україні. Об'єкт, предмет, методи і завдання, принципи та механізми реалізації соціальної і гуманітарної політики.

7. Соціальний і гуманітарний розвиток як важлива складова внутрішньої політики держави.

8. Організаційно-правова структура соціальної політики і соціального захисту.

9. Органи законодавчої влади держави, які формують засади, напрями розвитку і реалізації завдань соціального і гуманітарного розвитку.

10. Органи місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, які реалізують програми соціального розвитку територій. Недержавні інституції соціальної політики.

11. Кадрове забезпечення соціальної політики.

12. Інформатизація соціальних служб та організацій.

13. Соціальний розвиток і соціальна справедливість.

14. Розподіл і забезпечення соціальної справедливості.

15. Соціальне партнерство та його роль у вирішенні соціальних проблем.

16. Особливості управління соціальним та гуманітарним розвитком в умовах воєнного стану.

17. Зарубіжний досвід регулювання соціально-гуманітарного розвитку.

**Рекомендована література:** 1,3,4,5,9,10,12,13,14,16,17,18,19,38.

## Практичне заняття № 2

**Тема:** Організаційно-правове забезпечення публічного управління соціальним розвитком в Україні

**Мета:** Ознайомити здобувачів із специфікою нормативно-правового забезпечення соціального розвитку.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

### Питання для обговорення:

1. Нормативно-правові акти у сфері праці і соціального захисту населення.

2. Нормативно-правові акти у сфері житлово-комунальних послуг. Нормативно-правові акти у сфері охорони здоров'я. Нормативно-правові акти у сфері освіти.

3. Особливості нормативно-правового регулювання соціально-гуманітарним розвитком у воєнний час.

### *Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. У чому полягає сутність соціальних нормативів?
2. Які існують види державних соціальних стандартів?
3. Чим викликане існування базового державного мінімального соціального стандарту?
4. Яке завдання соціальної стандартизації?
5. Яка структура системи державних соціальних стандартів і нормативів в Україні?

### Рекомендована література:

1,3,4,5,9,10,12,13,14,16,17,18,19,20,21,22,23,38.

## Практичне заняття № 3

**Тема:** Суб'єкти, механізми і інструменти публічного управління соціально-гуманітарним розвитком

**Мета:** Ознайомити студентів із суб'єктами соціального розвитку держави, як людина, держава, політичні партії, громадські організації; механізмами та інструментами.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

### Питання для обговорення:

1. Людина як суб'єкт соціальної політики.

2. Держава та політичні партії в системі суб'єктів соціальної політики.
3. Громадські організації як суб'єкти соціальної політики.
4. Механізми та інструменти соціальної політики.
5. Моделі соціальної політики.
6. Соціальна політика ЄС.

*Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Розкрийте сутність поняття «суб'єкт соціальної політики».
2. Визначте роль людської особистості в системі соціальних відносин.
3. Держава як суб'єкт соціальної політики в сучасних умовах.
4. Громадські організації як суб'єкти соціальної політики.
5. Що входить у поняття «механізм державного регулювання соціальної сфери»?
6. Які Ви знаєте інструменти соціальної політики?
7. Опишіть основні фінансові інструменти соціальної політики.
8. Охарактеризуйте основні моделі соціальної політики.
9. Проаналізуйте норвезьку модель соціальної політики.
10. Яка із моделей соціальної політики найбільш конструктивно може бути реалізована у сучасній Україні?

**Рекомендована література:** 1,3,4,5,9,10,12,13,14,16,17,18,19,38.

**Практичне заняття № 4.**

**Тема: Соціальні послуги**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями управління системою надання соціальних послуг, організацією і забезпеченням надання соціальної послуги ув умовах війни.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 4 год.

**Питання для обговорення:**

1. Управління системою надання соціальних послуг.
2. Класифікація, типи соціальних послуг та порядок їх надання.

3. Особливості ефективного надання послуг соціальними службами в умовах війни та воєнного стану.

4. Перспективи в повоєнний період.

5. Сучасні проблеми вирішення проблем бідності та зайнятості соціальними службами: особливості в умовах війни та перспективи повоєнного періоду.

6. Єдина інформаційна система соціальної сфери. Реєстр надавачів соціальних послуг.

7. Міжнародний досвід надання соціальних послуг.

*Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Розкрийте сутність поняття «соціальні послуги».

2. Назвіть види та типи соціальних послуг.

3. Охарактеризуйте порядок надання соціальних послуг.

4. Особливості організації та забезпечення соціальних послуг у воєнний час.

5. Що являє собою Єдина інформаційна система соціальної сфери?

6. Які соціальні послуги можна отримати через електронні сервіси?

7. Як оцінити потреби територіальних громад в соціальних послугах?

**Рекомендована література:**

1,3,4,5,9,10,11,12,13,14,16,17,18,19,33,38,39.

Змістовий модуль 2.

**Практичні аспекти публічного управління соціально-гуманітарним розвитком**

**Практичне заняття 5.**

**Тема: Соціальна політика в сфері розвитку соціальних відносин**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями соціальної політики у сфері соціально-класових, соціально-трудових, сімейно-шлюбних відносин.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 2 год.

**Питання для обговорення:**

1. Соціальна політика в сфері розвитку соціально-класових відносин.
2. Соціально-трудові відносини як об'єкт соціальної політики.
3. Соціальна політика як чинник розвитку сімейно-шлюбних відносин.
4. Особливості соціальної політики щодо розвитку демографічних відносин.
5. Сучасні аспекти державного регулювання переміщенням осіб.
6. Основні аспекти державної соціальної політики щодо повернення біженців в Україну.

*Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Розкрийте сутність поняття «клас».
2. Назвіть основні класоутворюючі ознаки.
3. Які основні показники соціальної структури сучасного українського суспільства?
4. Кого в Україні можна віднести до середнього класу?
5. Перерахуйте основні проблеми становлення середнього класу в Україні.
6. Назвіть основні причини безробіття в Україні.
7. Проаналізуйте регіональні особливості ринку праці в Україні.
8. Які Ви знаєте функції сім'ї?
9. Проаналізуйте роль сім'ї в умовах сучасного інформаційного суспільства.

10. Охарактеризуйте основні тенденції демографічних процесів у світі.

11. Міжнародний досвід та проблеми повернення біженців в Україну.

**Рекомендована література** 1,3,4,5,8,9,10,12,13,14,16,17,18,19,38.

### **Практичне заняття 6.**

**Тема. Система соціального захисту населення в Україні.**

**Соціальна безпека і якість життя людини**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями реалізації державної політики в сфері соціального захисту.

**Норма часу (за навчальною програмою):** 2 год.

**Питання для обговорення:**

1. Соціальний захист та соціальне забезпечення. Історія розвитку соціального захисту.

2. Державні соціальні стандарти та нормативи.

3. Формування сучасних систем соціального захисту і роль МОП у цьому процесі.

4. Система соціального захисту в Україні.

5. Сучасні проблеми соціального захисту в розвинених країнах світу.

6. Соціальний захист незахищених верств населення в воєнний час.

7. Соціальне страхування як механізм реалізації соціальної політики держави.

8. Кошти і тарифи в соціальному страхуванні.

9. Види соціального страхування.

10. Соціальна допомога та соціальні послуги для працездатних громадян..

11. Пенсійне забезпечення в умовах реформування вітчизняної пенсійної системи.

12. Соціальна безпека і якість життя людини в умовах війни та воєнного стану.

13. Об'єкти соціальної безпеки.

14. Особливості соціального захисту та соціальної безпеки впродовж життєвого циклу людини.

### *Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Розкрийте сутність поняття «соціальний захист».
2. Співвідношення соціального захисту і соціального забезпечення.
3. Чи застаріло соціальне забезпечення як інститут?
4. Головні складові соціального захисту.
5. Функції соціального захисту.
6. Чи ефективно функціонує система соціального забезпечення?
7. Соціальне страхування в системі соціального захисту.
8. Соціальна допомога в системі соціального захисту.
9. Основні складові системи соціального захисту в Україні.
10. Основні перешкоди на шляху здійснення пенсійної реформи.
11. В чому особливості соціального захисту населення в умовах війни.

### **Рекомендована література:**

1,3,4,5,9,10,12,13,14,16,17,18,19,20,21,22,23,38.

### **Практичне заняття 7.**

#### **Тема: Державна управління у сфері праці. Соціальний діалог у системі євроінтеграційних цілей соціальної політики України**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями реалізації державної політики в сфері праці та соціального діалогу.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 2 год.

#### **Питання для обговорення:**

1. Соціально-трудові відносини як об'єкт соціальної політики.
2. Міжнародні стандарти соціальної політики у сфері праці.
3. Пріоритетні напрями державної політики у сфері праці та зайнятості.
4. Зовнішня трудова міграція населення України та політика щодо її регулювання.
5. Інтерпретація поняття та сутність соціального діалогу.
6. Місце та функції соціального діалогу в системі європейського врядування.

7. Національні моделі соціального діалогу країн-членів ЄС.
8. Сучасний стан та євроінтеграційні пріоритети розвитку вітчизняної системи соціального діалогу.

*Питання для самостійного опрацювання*

1. У чому полягає сутність соціально-трудових відносин?
2. Назвіть рівні соціально-трудових відносин.
3. Наведіть приклади сторін і суб'єктів соціально-трудових відносин.
4. Які функції держави як суб'єкта соціально-трудових відносин?
5. Які Вам відомі принципи соціально-трудових відносин?
6. Вкажіть рівні прояву соціально-трудового потенціалу.
7. Назвіть особливості розвитку соціально-трудового потенціалу України.
8. Які класичні моделі ринку праці Вам відомі?
9. Які особливості національних моделей ринку праці?
10. Назвіть документи МОП, які визначають основні напрями політики у сфері праці для країн-членів.
11. Назвіть основні напрями міжнародної політики у сфері праці. У чому об'єктивні причини міжнародної трудової міграції?
12. Дайте характеристику конвенціям Міжнародної організації праці у сфері трудової міграції.
13. У чому значення Конвенції ООН про захист прав усіх працівників-мігрантів та членів їхніх сімей?
14. Основний зміст Європейської конвенції про правовий статус працівників-мігрантів.
15. Як регулюється трудова міграція на рівні Європейського Союзу?
16. Основні механізми регулювання трудової міграції, що застосовуються країнами-реципієнтами мігрантів.
17. Основні підходи до політики щодо трудової міграції, які застосовуються країнами походження мігрантів.
18. Назвіть основні чинники трудової міграції з України.
19. Якими є обсяги трудової міграції з України, як вони визначаються?
20. Якими є основні соціально-демографічні характеристики українських трудових мігрантів?

21. Яка модель міграційної поведінки працівників-мігрантів є панівною?
22. Які результати та наслідки трудової міграції з України?
23. Назвіть основні напрями політики України у сфері трудової міграції.
24. Дайте характеристику Закону України “Про зовнішню трудову міграцію”.
25. Якими, на Вашу думку, мали б бути подальші кроки щодо вдосконалення політики держави у сфері трудової міграції?
26. Який підхід до визначення поняття соціального діалогу використовують соціальні партнери ЄС?
27. Розкрийте цілі та обґрунтуйте переваги соціального діалогу.
28. Які основні функції покликаний виконувати соціальний діалог у системі соціально-економічних та соціально-трудова відносин?
29. Охарактеризуйте основні види соціального діалогу.
30. На виконання яких основних функцій створюються організації роботодавців?
31. Охарактеризуйте особливості функціонування європейського двостороннього соціального діалогу.

**Рекомендована література:**

1,3,4,5,6,9,10,12,13,14,16,17,18,19,34,35,36,37,38.

**Практичне заняття № 8.**

**Тема 8: Державна політика у сфері освіти та науки**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями реалізації державної політики в сфері освіти і науки.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 2 год.

**Питання для обговорення:**

1. Розвиток освіти в «організованому суспільстві»: українські реалії та перспективи.
2. Освіта та наука як основа механізму трансформаційної динаміки українського суспільства.
3. Освітня політика України в умовах глобалізації.

### *Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Основні підходи до розуміння поняття «освіта».
2. Роль вищої освіти у реформуванні суспільства в умовах глобалізації.
3. Охарактеризуйте провідні тенденції в розвитку української освіти в сучасних умовах.
4. В чому полягає мета державної політики щодо розвитку освіти?
5. Охарактеризуйте принципи освітньої політики незалежної України.
6. Визначте пріоритетні напрямки державної політики у сфері освіти.
7. У чому сутність нової моделі державного управління науково-освітнім комплексом?
8. Наука як основа трансформаційної динаміки суспільства.
9. Проблеми забезпечення ефективності наукової системи України.
10. Охарактеризуйте державно-громадську модель управління освітою.

### **Рекомендована література:**

1,3,4,5,6,9,10,12,13,14,16,17,18,19,34,35,36,37,38.

### **Практичне заняття 9.**

#### **Тема: Державна політика у сфері культури**

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями реалізації державної політики в сфері культури.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 2 год.

#### **Питання для обговорення:**

1. Культурна політика держави як чинник трансформації суспільних відносин.

2. Нормативно-правові засади функціонування сфери культури в Україні.

3. Інституційне структурування і фінансова основа реалізації державної культурної політики в Україні.

*Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Яке значення має культура в розвитку держави і суспільства?

2. Яка роль культури у формуванні національної свідомості й самосвідомості?

3. Як рівень культури забезпечує якість людського потенціалу та конкурентоспроможність економіки?

4. Визначте провідні тенденції розвитку української культури в сучасних умовах.

5. В чому полягає сутність культурної політики?

6. Охарактеризуйте принципи і механізми регуляції соціокультурних процесів?

7. Як змінюється зміст культурної політики держави в умовах демократизації суспільного життя?

8. Обґрунтуйте форми і методи управлінської діяльності в культурній сфері в умовах демократизації.

9. Наскільки відповідає вимогам сьогодення законодавче забезпечення культурної політики держави?

10. Проаналізуйте особливості реалізації культурної політики України в сучасних умовах.

**Рекомендована література:** 1,3,4,5,6,9,10,12,13,14,16,17,18,19.

### **Практичне заняття 10.**

*Тема:* Державна політика у сфері охорони здоров'я.

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями реалізації державної політики в сфері охорони здоров'я.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 2 год.

**Питання для обговорення:**

1. Стан сфери охорони здоров'я в Україні.
2. Ресурсне забезпечення системи охорони здоров'я в Україні.
3. Історичний досвід та сучасний стан реформування системи охорони здоров'я в Україні.
4. Модель формування державного управління з охорони здоров'я і світовий досвід.
5. Порівняльний аналіз політики з охорони здоров'я Всесвітньої організації охорони здоров'я, країн Європейського Союзу та України.

*Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Назвіть основні ознаки системи Семашка.
2. Основні причини критичного стану здоров'я українців.
3. Назвіть та охарактеризуйте органи державного управління системою охорони здоров'я.
4. Політико-правовий статус Міністерства охорони здоров'я України.
5. Стратегічні напрямки розвитку охорони здоров'я в Україні.
6. Які переваги сімейної медицини?
7. Що передбачає національний проект «Нове життя. Нова якість охорони материнства та дитинства»?
8. Які області обрані як пілотні щодо проведення реформування системи охорони здоров'я в Україні?
9. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я: уроки для України.

**Рекомендована література:**

1,3,4,57,,9,10,12,13,14,16,17,18,19,28.

## **Практичне заняття 11.**

*Тема: Державна молодіжна політика.*

**Мета:** Ознайомити здобувачів із особливостями реалізації державної молодіжної політики та соціальними проблемами молоді.

**Норма часу** (за навчальною програмою): 2 год.

**Питання для обговорення:**

1. Характеристика молоді як соціально-демографічної групи.
2. Основні засади державної молодіжної політики.
3. Нормативно-правове та фінансове забезпечення молодіжної політики.
4. Механізми реалізації регіональної молодіжної політики.
5. Роль молодіжних організацій в регіональній молодіжній політиці.
6. Види соціальних послуг для молоді.
7. Соціальні проблеми молоді та шляхи їх вирішення.

*Питання для самостійного опрацювання*

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Які періоди розвитку державної молодіжної політики в Україні?
2. Назвіть головні завдання та напрями державної молодіжної політики.
3. Чи існує взаємозв'язок між різними молодіжними законами?
4. Які органи влади реалізують державну молодіжну політику?
5. Назвіть соціальні послуги для молоді.
6. Охарактеризуйте наявні молодіжні організації: діяльність, формування та розвиток.

**Рекомендована** 1,2,3,4,5,9,10,12,13,14,15,16,17,18,19,27.

#### 4. ТЕСТОВІ ПИТАННЯ

1. Основою піраміди потреб за а.маслоу є:
  - а) потреби в безпеці;
  - б) фізіологічні потреби;
  - в) потреба в само актуалізації.
2. Першими країнами, де соціальна робота оформилась як особливий вид діяльності, а згодом була поставлена на професійну основу, вважають:
  - а) великобританія та США;
  - б) росія та великобританія;
  - в) німеччина та США.
3. В якій країні в 1869 р. було створено товариство організованої благодійності:
  - а) США;
  - б) німеччина;
  - в) великобританія.
4. Рік створення першої американської національної організації із соціальної роботи:
  - а) 1917 р.;
  - б) 1890 р.;
  - в) 1934 р.
5. Фундаментатор методу case-work (індивідуальна соціальна допомога) був:
  - а) зигмунд фрейд;
  - б) Джейм Адамс;
  - в) мері Річмонд.
6. В якому році в Україні вперше вийшов журнал «соціальна політика і соціальна робота»:
  - а) 1997 рік.;
  - б) 1989 рік.;
  - в) 1993 рік.
7. Правове й законодавче закріплення соціальної роботи як фаху в Україні відбулось завдяки:
  - а) створенню асоціації «соціальний захист»;
  - б) ухвалення законів 2001 та 2003 рр.;
  - в) ухвали проекту 2000 р.
8. З яких компонентів складається старіння:
  - а) біологічне, душевне та психологічне старіння;

- б) біологічне, соціальне та душевне старіння;
  - в) соціальне, психологічне та біологічне старіння.
9. Документ, який в 1991 р. оон було ухвалено, в якому трактувалося про те, що люди похилого віку повинні мати це:
- а) принципи щодо людей похилого віку;
  - б) правила поведження з людьми похилого віку;
  - в) норми поведження з людьми похилого віку.
10. Найпоширеніші форми соціальної роботи з людьми похилого віку це:
- а) реабілітація та рекрутизація;
  - б) соціальна допомога та переформатизація;
  - в) реабілітація та соціальна допомога
11. В якому році оон було прийнято декларацію про права інвалідів:
- а) 1994 р.;
  - б) 1975 р.;
  - в) 1997 р.
12. Існуючі в Україні форми опіки над дітьми-сиротами:
- а) опіка та опікування усиновлення(удочеріння), прийомна сім'я, дитячі будинки сімейного типу, державна опіка;
  - б) опіка та опікування усиновлення(удочеріння), прийомна сім'я, дитячі будинки сімейного типу, державна опіка, соціальна опіка в центрах;
  - в) опіка та опікування усиновлення(удочеріння), прийомна сім'я, дитячі будинки сімейного типу.
13. Суспільство – це:
- а) сукупність осіб, які об'єднані історично обумовленими соціальними формами спільного життя та діяльності;
  - б) сукупність осіб, що історично склалася та проживає на певній території;
  - в) сукупність можливих проявів активної сутності як на рівні особистості, так і на рівні будь-яких спільнот;
  - г) вірної відповіді немає.
14. Людський капітал – це
- а) трудові ресурси
  - б) кількість трудоактивного населення
  - в) кваліфікаційний та освітні рівні населення
  - г) здібності та вміння людей

15. Соціальна стабільність – це:

- а) можливість реалізації прийнятих у законодавчому порядку рішень, які не викликають руйнування суспільства та управляючих систем;
- б) розвиток людських спільнот, великих і малих етносів, народностей, держав та їхніх союзів, цивілізацій і культур, які створені чи сформовані людьми;
- в) певний спосіб дослідження суспільних цілей у соціальній сфері суспільних відносин;
- г) економічна система, в якій домінують соціальний захист, соціальна справедливість та економічна ефективність заради соціального спокою в суспільстві та забезпечується шляхом реалізації державної соціальної політики.

16. Ідеологія і практика управління людьми, особлива форма здійснення влади, за якої її суб'єкт ототожнюється з батьком великої патріархальної сім'ї, який піклується про своїх підлеглих, а ті, своєю чергою, зобов'язані відповідати відданістю і слухняністю – це:

- а) утилітаризм;
- б) патерналізм;
- в) солідарність;
- г) емпатія.

17. Державна політика – це:

- а) багатомірна система програм, служб, заходів, спрямованих у соціальну сферу;
- б) напрям дій держави, який приймається урядом;
- в) загальнодержавна стратегія формування, розвитку та раціонального використання трудового потенціалу суспільства;
- г) вірної відповіді немає.

18. Сукупність ідеологічних уявлень суспільства та держави про цілі соціального розвитку та діяльність з метою досягнення соціальних показників, що відповідають цим цілям – це:

- а) соціальна політика;
- б) соціальна держава;
- в) соціальні технології;
- г) соціальні методи.

19. Соціальна політика у досягненні визначених цілей має обмеження:

- а) горизонтальні та вертикальні;
  - б) організаційні;
  - в) економічні та політичні;
  - г) обмежень немає.
20. Здійснення соціальної політики на основі зваженої багаторівневої, цілісної системи цілеспрямованої діяльності суспільних суб'єктів виявляється шляхом реалізації:
- а) соціальної політики у широкому розумінні;
  - б) соціальної політики на рівні держави
  - в) активної та пасивної соціальної політики;
  - г) вірні відповіді (а) та (б).
21. До суб'єктів соціальної політики відносять:
- а) законодавчу владу;
  - б) ринок;
  - в) фінансові інституції та соціальні спільноти;
  - г) суспільство.
22. До основних механізмів соціальної політики не відносять:
- а) адміністративний ресурс;
  - б) фінансовий механізм;
  - в) економічний механізм;
  - г) політичні методи.
23. Соціальна політика – це:
- а) складова загальної політики;
  - б) система заходів щодо збереження і зміцнення суспільного та державного ладу;
  - в) система управлінських, організаційних, регулятивних заходів та дій спрямованих на забезпечення оптимального соціального рівня громадян;
  - г) система соціального захисту малозабезпечених верств населення держави;
  - д) всі відповіді вірні
24. Соціальність політики держави характеризують –
- а) кількість коштів в обігу;
  - б) кількість товарів у продажу;
  - в) експортні можливості країни;
  - г) обсяг НД, що припадає на душу населення;
  - д) рівень зарплати в країні.
25. Соціальна сфера – це:

- а) сукупність галузей і видів діяльності соціальної інфраструктури;
- б) діяльність по забезпеченню задоволення потреб громадян в матеріальних благах та послугах;
- в) діяльність з формування доходів членів суспільства;
- г) діяльність із соціального забезпечення і захисту громадян;
- д) всі відповіді вірні.

26. Соціальна інфраструктура включає особливий комплекс галузей народного господарства –

- а) охорону здоров'я, освіту, культуру, мистецтво;
- б) житлове і комунальне господарство;
- в) машинобудування і сільське господарство;
- г) природоохоронну сферу, транспорт, зв'язок;
- д) всі відповіді вірні

27. Грошові доходи – це:

- а) доходи за основним місцем роботи;
- б) доходи не за основним місцем роботи;
- в) доходи від підприємницької діяльності;
- г) пенсії і стипендії;
- д) всі відповіді вірні

28. Державне регулювання соціальної сфери в умовах ринку – це:

- а) мінімальне втручання державних органів в економічні процеси;
- б) вплив держави на дію законів ринку;
- в) вплив держави на організацію виробництва;
- г) вплив відповідних владних структур на розвиток соціально-економічних процесів за допомогою економічних регуляторів;
- д) правильні відповіді а) і б).

29. Метою соціальної політики є:

- а) створення достатньої кількості робочих місць;
- б) забезпечення громадян товарами та послугами;
- в) соціальна інтеграція людей;
- г) інвестування соціальної інфраструктури;
- д) виховання громадян.

30. Яке з тверджень є помилковим : «Модель соціального устрою повинна забезпечити –

- а) свободу»;

- б)рівність»;
- в)справедливість»;
- г)братерство»;
- д)творчу солідарність»

31. Нормативно-правове забезпечення – це...

- а)правові механізми, які існують на національному та міжнародному рівнях;
- б) необов'язкові та специфічні регулятори суспільного життя;
- в) спеціально придумані важілі управління народом;
- г) усе перелічене вище.

32. Що відносять до обов'язкових механізмів нормативно-правового забезпечення?

- а)пакти про доброчесність;
- б)кодекси поведінки;
- в) національні закони і правила;
- г) угоди про контроль над озброєннями.

33. Якої класифікації органів державної влади не існує?

- а)на центральні (вищі) та місцеві;
- б) на малі та великі;
- в) на загальної і спеціальної компетенції;
- г) на виборні і призначувані.

34. Які ради відносяться до органів проміжного рівня місцевого самоврядування?

- а)Сільські;
- б) Районні;
- в) Селищні;
- г) Обласні.

35. Що не є основним завданням соціальної політики?

- а)забезпечення стабілізації рівня життя населення;
- б)створення сталих кількісних та якісних параметрів відтворення населення;
- в)забезпечення конституційних прав і гарантій населенню;
- г) визначення та здійснення заходів національної безпеки держави у соціальній сфері.

36. Що не є основною ціллю соціальної політики?

а) збільшення частки ринку і поліпшення економічних показників;

б) забезпечення права на працю на всіх рівнях;

в) ліквідація голоду та недоїдання;

г) викорінення неграмотності.

37. Соціальне партнерство – це...

а) товариство, в якому разом з одним чи більше учасників, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном;

б) вид партнерства, де всі учасники якого проводять спільну підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність;

в) це система взаємозв'язків між представниками найманих працівників (переважно професійними спілками) — з одного боку, роботодавцями та їх об'єднаннями — з другого;

г) таке, в якому весь статутний фонд поділено на однакові частини.

38. Хто здійснює на державному рівні функції соціальної політики?

а) сучасні інфраструктури;

б) соціальні міністерства і відомства;

в) органи управління працею;

г) місцева адміністрація.

39. Громадська організація – це...

а) скупчення неорганізованих людей, стурбованих чинником зовнішньої провокації;

б) об'єднання громадян, яке створюється для спільної реалізації спільних інтересів;

в) це об'єднання однодумців, які керуються спільною комерційною метою;

г) група робітників, які спільно виконують певний комплекс робіт, громадське доручення тощо.

40. Що не є основним завданням єдиної соціальної мережі?

а) упрощення процесу комунікації;

б) обговорення питань державності;

в) допомога людям та вирішення їх питань;

г) сприяння соціалізації людей.

41. Які категорії населення відносять до соціально вразливих?
- А) індивіди або соціальні групи, що мають більшу, ніж інші, ймовірність зазнати негативних впливів соціальних, екологічних факторів або дістати хвороби
  - Б) безробітні
  - В) це населення, здатне за своїми фізичними можливостями повноцінно брати участь в суспільній праці.
  - Г) особи, що тимчасово не працюють з об'єктивних причин (хвороба, відпустка)
42. Малозабезпечена особа – це ?
- А) Непрацездатна особа
  - Б) безхатько
  - В) працездатна особа ,яка не працює через не бажання
  - Г) особа, середньомісячний сукупний дохід якої за останніх шість календарних місяців, що передують місяцю звернення за наданням соціальних послуг, не перевищує двох прожиткових мінімумів для відповідної категорії осіб.
43. Соціальний захист – це?
- А) Впровадження нормативних правил для населення
  - Б) соціально-захисна діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків.
  - В) Зв'язок між органами влади та населенням
  - Г) підтримання безпеки незахищених верств населення
44. Структурно соціальний захист в Україні складається з таких частин:
- А) Профспілки з соціальної підтримки
  - Б) Соціальне забезпечення
  - В) Державний соціальний захист, не державне соціальне забезпечення
  - Г) Державний соціальний захист, профспілки з соціальної підтримки
45. Принципи соціального захисту:
- А) критерії фінансування верств населення
  - Б) загальні методики
  - В) принцип всебічності ,економії ,уваги
  - Г) принцип рівності ,загальності, доступності
46. Соціальна підтримка - ?
- А) грошова підтримка особи ,яка в цього потребує

Б) грошова і психологічна підтримка особи, яка цього потребує  
В) це система соціально-психологічних, психолого-педагогічних способів і методів допомоги особі

Г) це система заходів з матеріального забезпечення за рахунок державного та місцевого бюджетів, громадян, які не набули з різних причин юридичного права на пенсії та інші види допомог, але потребують соціальної допомоги

47. Пасивна спрямованість соціального захисту включає в себе:

А) Соціальне страхування

Б) Соціальна допомога

В) Соціальна держава

Г) Соціальне партнерство

48. Активна спрямованість соціального захисту включає в себе:

А) Соціальне страхування

Б) Соціальна допомога

В) Соціальна держава

Г) Соціальне партнерство

49. Структурна складова соціального захисту:

А) Державний соціальний захист

Б) Правова підтримка

В) Економічний захист

Г) Гуманітарний захист

50. Високофункціональна система соціального захисту держави повинна...

А) перерозподіляти суспільний дохід на користь більш вразливих

верств населення, зменшуючи при цьому суспільну нерівність

Б) вирівняти рівень життя для всіх

В) піклуватись про громадян

Г) захистити купівельну спроможність частини громадян

51. Соціальне страхування – це?

А) це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків)

Б) підтримка близьких в разі смерті застрахованої особи

В) фундаментальна основа державної системи соціального захисту

населення, що уможливорює матеріальне забезпечення і підтримку непрацездатних громадян за рахунок фондів, сформованих працездатними членами суспільства

Г) це юридичні особи акціонерні, повні командитні товариства або товариства з додатковою відповідальністю, що одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності

52. Основними формами надання соціальної допомоги є:

А) виплати, фінансування послуг і надання пільг

Б) виплата компенсацій за час проведений за місцем роботи

В) обговорюється за згодою під час підписання договору

Г) дотримання всіх законів і прав застрахованої особи

53. Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» прийнятий в...:

А) 18 березня 2012

Б) 2 лютого 2005

В) 23 вересня 1991

Г) 18 січня 2001

54. Державний цільовий фонд, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням в Україні від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності :

А) Фонд соціального страхування України

Б) Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності

В) Фонд страхування і правозахисту України

Г) Фонд з соціальної підтримки населення

55. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це?

А) Система обов'язків держави у випадку безробіття застрахованої особи

Б) Права прописані у договорі страхової компанії

В) Це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту (що включає матеріальне забезпечення громадян у визначених законом випадках)

Г) правильної відповіді немає

56. Галузь наукових знань, академічна дисципліна та професійна

діяльність, спрямована на підтримання і надання кваліфікованої допомоги будь-якій людині, групі людей, громаді, що розширює або відновлює їхню здатність до соціального функціонування, сприяє реалізації громадянських прав, запобігає соціальному виключенню

- А) Соціальний супровід
- Б) Соціально-культурна діяльність
- В) Реабілітація
- Г) Соціальна робота

57. Функції соціальної роботи:

- А) профілактична, прогностична та функція соціального контролю+
- Б) аналітична, самокритична
- В) галузева, саморегульована, прогностична
- Г) правильних відповідей немає

58. Грошова допомога й допомога в натуральній формі, що здебільшого фінансується з бюджету та добровільних пожертвувань і сплачуються людям, які перебувають у нужді, як на основі перевірки їхнього доходу та засобів існування, так і за певними критеріями без перевірки доходу

- А) соціальне забезпечення;
- Б) стипендія президента України;
- В) соціальна допомога;
- Г) субсидія.

59. Основна проблема соціального страхування:

- А) в недостатності коштів в Пенсійному фонді;
- Б) кількість малозабезпечених громадян;
- В) в складності перевірки особових даних;
- Г) немає правильної відповіді.

60. Який фонд займається проблемою - з тимчасової втрати працездатності та витратами, зумовленими похованням

- А) страховий фонд;
- Б) фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- В) фонд соціального страхування;
- Г) пенсійний фонд

61. Сукупність правових, економічних, організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення це..

- а) пенсійна система України;
- б) пенсійне страхування України;
- в) пенсійне забезпечення України;
- г) пенсійна реформа України.

62. Пенсійна система України в сучасному вигляді започаткована

у...

- а) грудні 2004 року;
- б) лютому 2008 року;
- в) січні 2004 року;
- г) листопаді 2000 року.

63. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування – це...

- а) система, в якій частина обов'язкових пенсійних відрахувань ( до 7% заробітної плати працівника), спрямована на персональні рахунки громадян;
- б) система в якій можуть брати участь добровільно як і фізичні особи, так і юридичні особи-роботодавці;
- в) встановлення чіткої залежності розміру пенсії від суми сплачених страхових внесків і тривалості участі у страховій системі.
- г) вірна відповідь відсутня.

64. Накопичувальна система пенсійного страхування – це...

- а) система недержавного пенсійного забезпечення, в якій беруть участь фізичні та юридичні особи;
- б) система, в якій частина обов'язкових пенсійних відрахувань спрямована на персональні рахунки громадян;
- в) система, в якій всі кошти, що перераховуються підприємствами та зарахованими особами до пенсійного фонду виплачуються нинішнім пенсіонерам;
- г) система державного пенсійного забезпечення, яка формує пенсійні внески.

65. Проект Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” розроблено з метою

- а) визначення заходів подальшого реформування пенсійної системи та збалансування солідарної системи пенсійного страхування;
  - б) забезпечення бездефіцитності бюджету Пенсійного фонду;
  - в) здійснення низки заходів по збалансуванню солідарної системи пенсійного страхування;
  - г) створення умов для подальшого удосконалення системи пенсійного забезпечення пенсіонерів.
66. Недержавне пенсійне забезпечення, як передбачено законодавством, здійснюється
- а) недержавними пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;
  - б) страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії;
  - в) банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень;
  - г) всі відповіді вірні.
67. Пенсійна система України складається з
- а) двох рівнів пенсійного забезпечення;
  - б) трьох рівнів пенсійного забезпечення;
  - в) чотирьох рівнів пенсійного забезпечення;
  - г) п'яти рівнів пенсійного забезпечення.
68. Перший рівень пенсійного забезпечення – це
- а) накопичувальна система;
  - б) солідарна система;
  - в) система недержавного пенсійного забезпечення;
  - г) економічна система.
69. Недержавні пенсійні фонди можуть бути:
- а) трьох видів;
  - б) двох видів;
  - в) шести видів;
  - г) чотирьох видів.

## 5. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Тема. Визначення пріоритетних цілей соціальної політики і розробка карти соціальних програм

Мета: закріпити навички визначення пріоритетності цілей соціальної політики; надати можливість здобувачам використати теоретичні знання, отримані під час лекцій та семінарських занять; стимулювати активне обговорення питань та обмін досвідом.

*Завдання:*

1) проаналізувати соціально-економічну ситуацію в області та визначити пріоритетні цілі соціальної політики.

2) виходячи з пріоритетності цілей соціальної політики розробити соціальну програму по вирішенню конкретної проблеми для області.

*Інструкції*

Використовуючи об'єктивні дані, оцінити соціально-економічну ситуацію в області, і, ґрунтуючись на розумінні ситуації, визначити пріоритети соціальної політики.

*Послідовність роботи така:*

1) Уважно прочитайте характеристику області й визначте найважливіші соціальні проблеми, намагаючись упорядкувати їх відповідно до пріоритетності.

2) Ґрунтуючись на розумінні ситуації, яка склалася в області, сформулюйте основні цілі вашої діяльності щодо вирішення соціальних проблем.

3) Працюючи індивідуально, визначте соціальні програми для області з урахуванням їх пріоритетності та зацікавленості сторін.

4) Виберіть одну соціальну проблему, яка на Ваш погляд потребує негайного вирішення та підготуйте програму по її вирішенню в області.

5) Визначте заходи програми та їх фінансування.

*Характеристика "Північ" області*

"Північна" область є однією з великих областей України. Її населення становить 3,8 млн чол., у тому числі міське – 84%. Населення у працездатному віці становить 57% від загальної

чисельності, проте економічно активного населення значно більше – близько 70%.

"Північна" область належить до найбільш розвинутих стосовно як промисловості, так і сільського господарства, має багатогалузеву структуру економіки. Проте останніми роками область разом з усією країною переживає економічну кризу. Спостерігається стійкий спад виробництва (крім чорної металургії). Відносне зростання відбувається лише у галузях, пов'язаних з обслуговуванням населення – у торгівлі, сфері послуг тощо.

Середньомісячна заробітна плата у звітному році перевищувала аналогічний показник по країні у цілому на 20%, проте становила лише 2/3 прожиткового мінімуму. Складності виникли також з фінансуванням соціальної сфери. З бюджету області покривається лише трохи більше як 30% потрібних видатків. У результаті затримка з виплатами пенсій становить у середньому близько 1 місяця, а заробітної плати працівникам бюджетної сфери – до 3 місяців.

Рівень зареєстрованого безробіття в області нижчий, ніж у середньому в Україні, проте безробіття, визначене за методологією Міжнародної організації праці, дещо перевищує середньоукраїнський показник і становить понад 12% економічно активного населення віком 16-70 років. Серед зареєстрованих безробітних 70% жінок і 1/3 – молоді у віці до 28 років. За оцінками, близько 20% осіб працездатного віку взагалі не мають офіційного заняття. Це свідчить про те, що значна кількість робочої сили працює у тіншовому секторі економіки.

В області проживає значна кількість пенсіонерів, які становлять 28% від загальної чисельності населення. Особливістю області є підвищена частка пенсіонерів-пільговиків (понад 30% усіх пенсіонерів за віком), які мають право на ранній вихід на пенсію. Серед працюючих пенсіонерів віком до 70 років – 30% чоловіків і 20% жінок. Разом з тим в області понад 370 тис. домогосподарств (сімей і однаків) отримують житлові субсидії, що свідчить про значну частку населення, яке проживає в бідності.

У "Північній" області нараховується понад 34 тис. багатодітних сімей, причому більшість з них зосереджена в сільській місцевості. Через велику кількість розлучень серед сімей з неповнолітніми дітьми значна частка неповних (близько однієї чверті), або більше 70 тис. Середньодушовий дохід у таких сім'ях становить близько 4550 грн. Крім того, близько 13 тис. жінок перебуває у відпустках по догляду за дитиною. Однак допомоги на дітей, які становлять від 890 грн на місяць, виплачуються не у повному обсязі і зі значними затримками (до трьох місяців).

В області, як і в країні у цілому, погіршується стан здоров'я населення та скорочується середня тривалість його життя. Останнім часом зростає кількість смертельних випадків на виробництві. Через незадовільні санітарно-гігієнічні умови життя у літній період значно зростає кількість шлунково-кишкових захворювань. Велику загрозу становить поширення наркоманії та захворюваності на СНІД. Область посідає третє місце в Україні за кількістю ВІЛ-інфікованих. Державні медичні заклади фінансуються лише на 30%. Разом з тим поступово розгортається мережа приватних медичних закладів.

Однією з найскладніших соціальних проблем для структурного підрозділу з питань соціального захисту населення обласної державної адміністрації є підтримка інвалідів, загальна кількість яких перевищує 140 тис. чол. (з них близько 20 тис. – інваліди війни). Більшість інвалідів (II та III групи) можуть і бажають працювати, проте часто не можуть знайти собі застосування на ринку праці. В області проживає близько 12 тис. учасників війни в Афганістані, більшість яких працездатного віку. Серед колишніх "афганців" 460 чол. інваліди. Понад 34 тис. жителів області – потерпілі від Чорнобильської катастрофи, їх соціальні проблеми також у повному обсязі не вирішуються.

«Північна область» межує з областями України, де відбувається бойові дії, тому з 2022 року на її території переселилась найбільша кількість серед регіонів України внутрішньо переміщених осіб (більше 300 тис.).

Незважаючи на загальний спад виробництва і те, що переважна більшість підприємств області переживали значні

фінансові труднощі, недержавні комерційні структури розвинули високу ділову активність, про що свідчать дані податкової інспекції. Місцеві органи влади докладають зусилля щодо залучення коштів приватного сектора для соціальної підтримки населення. Однак це ускладнюється певною недовірою комерційних структур до обласних та міських властей, бажанням діяти самостійно.

#### *Роль Міністерства соціальної політики України*

Ураховуючи загострення соціальної ситуації в Україні, Міністерство соціальної політики зорієнтоване на діяльність стосовно деякого послаблення соціальної напруженості і недопущення масових виступів населення. Проте, не маючи в своєму розпорядженні фінансових коштів та чіткої стратегії, міністерство працює у режимі "пожежної команди".

Незважаючи на це міністерство має спеціальний фінансовий резерв, призначений для надання екстреної допомоги областям. Розміри його такі, що у середньому на область може бути виділено не більш як 50 млн грн. на рік під пріоритетні з погляду міністерства програми.

Визначаючи пріоритетність програм, міністерство орієнтується на першочерговість проблем, які вони мають вирішити, віддаючи перевагу більш дешевим програмам.

#### *Пріоритети недержавних організацій*

Представники недержавного сектора області розуміють необхідність зниження соціальної напруженості і також готові виділяти для цього певні кошти – до 5 млн грн. на рік. Разом з тим приватний сектор, сподіваючись на певну віддачу від інвестування, дещо скептично ставиться до здатності влади ефективно використати отримані кошти

Крім того, недержавні комерційні організації стурбовані станом злочинності в області, яка знижує можливості їх ефективної діяльності.

Однією з обставин, яка перешкоджає розширенню та розвиткові діяльності комерційних структур, зокрема благодійної, є дефіцит досвідчених кадрів потрібної кваліфікації, зокрема менеджерів, фінансистів, комівояжерів, спеціалістів у галузі маркетингу, реклами тощо.

*Приблизний перелік публічних соціальних програм*  
Створення нових робочих місць, сприяння зайнятості населення.

Підтримка малого бізнесу і підприємництва.

Професійна перепідготовка кадрів.

Допомога багатодітним і неповним сім'ям.

Підтримка молодих сімей.

Трансферти пенсіонерам.

Допомога дітям-інвалідам.

Допомога інвалідам.

Допомога "учасникам антитерористичної операції", "внутрішньо переміщеним особам", "чорнобильцям", "афганцям".

Підтримка системи освіти.

Розвиток охорони здоров'я. Облаштування мігрантів, біженців.

Розвиток благодійної діяльності.

Боротьба із злочинністю.

Виконане завдання завантажується на навчальну платформу MOODLE. Завдання оцінюється у 20 балів.

## **6. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ**

Система оцінювання успішності здобувача вищої освіти здійснюється а 100-бальною шкалою, яка розподіляється на дві складові:

1) 60 балів – поточна складова оцінювання;

2) 40 балів – модульна або підсумкова складова оцінювання.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Модульну або підсумкову (у випадку якщо дисципліна закінчується заліком – модульну) складову оцінювання організовано шляхом складання двох модульних контролів знань студентів. У випадку якщо дисципліна закінчується екзаменом, результати складання таких модульних контролів зараховуються як підсумковий контроль. Перескладати модульний контроль не дозволяється. Якщо здобувач (у випадку коли дисципліна закінчується екзаменом) із можливих 60 балів поточної складової оцінювання та 40 балів модульної або

підсумкової складової оцінювання впродовж семестру набрав певну кількість балів (не менше 60) і такий результат його задовольняє, то набрана сума балів і є підсумковим результатом успішного складання екзамену. Якщо студента не задовольняє набрана кількість балів, то він повинен скласти підсумковий контроль під час екзаменаційної сесії (у межах 40 балів), при цьому усі набрані впродовж семестру бали модульних контролів анулюються, тобто результати складання підсумкового контролю знань додаватимуться до раніше набраних балів поточної складової оцінювання (у межах 60). Здобувач вищої освіти має право взагалі не складати модульні контрольні тести впродовж семестру, а відразу планувати складати підсумковий контроль під час екзаменаційної сесії (тільки у випадку якщо дисципліна закінчується екзаменом).

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль знань студентів. Поточний контроль є органічною частиною навчального процесу і проводиться під час лекцій та практичних занять.

Форми поточного контролю:

- перевірка підготовлених здобувачами презентацій за темами навчальної дисципліни, узгодженими з викладачем;
- перевірка індивідуального завдання
- тестова перевірка знань студентів;
- модульний контроль;
- інші форми.

## **7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### **Основна література**

1. Сушко А. І., Мамонтова Е. В., Краснопольська Т. М. Гуманітарна політика держави : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса, 2022. 48 с.

2. Соціальна політика : навч. посіб. / Л. Д. Климанська, В.Є. Савка, Н. М. Хома та ін. ; за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. 2-ге вид. випр. і доповн. Львів : «Новий Світ-2000», 2020. 318 с.

3. Соціальна політика : навч. посіб. / Л. Д. Климанська, В.Є. Савка, Н. М. Хома та ін. ; за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б.

Турчин. 2-ге вид. випр. і доповн. Львів : «Новий Світ2000», 2020. 318 с.

### Допоміжна література

1. Антонова С. Є., Пігарчук М. Г. Державна підтримка розвитку приватної медицини: фінансовий аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. № 11, 2023. URL: <http://surl.li/kuety> \

2. Антонова С. Є., Данилюк А. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери охорони здоров'я з використанням технологій телемедицини. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 1, 2023. URL: <http://surl.li/kueue>

3. Антонова С. Є., Микосянчик Т. В. Діяльність органів місцевого самоврядування в розвитку дошкільної освіти м. Сарни Рівненського області. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1880>.

4. Антонова С. Є., Мартинюк Г. Ф. Інформаційна культура працівників бібліотечних установ. *Інноваційні технології в освіті* : зб. матеріалів Міжнародної науково-технічної конференції, 9-11 квітня 2019 року, м. Івано-Франківськ/Національний технічний університет нафти і газу; відповідальні за випуск Чеховський С. А., Піндус Н. М. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019, 286 с.

5. Антонова С. Є. Державна політика у сфері професійної освіти. *Стратегія і тактика державного управління*: зб. наук. пр. 2018. Вип. 1-2.

6. Антонова С. Є., Нестерчук А. Аналіз державного управління системою охорони здоров'я у воєнний час. *Соціально-компетентне управління та безпека підприємницьких структур в умовах воєнної економіки*: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (28-29 жовтня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня "Волиньполіграф", 2022. 315 с. С. 198–199.

7. Антонова С. Є. Деякі аспекти державної молодіжної політики України. *Економіка, фінанси, облік та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації*: мат-ли Міжнародної науково-практичної конференції. Полтава, 2019.

Ч. 6. 63 с. С. 28–29. URL:  
<http://www.economics.in.ua/2019/04/6.html> .

8. Балика Б. О. Публічне управління у сфері соціальної політики. URL:  
[https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/issue\\_2\\_2021\\_14](https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/issue_2_2021_14)

9. Антонова С. Є. Вплив місцевих органів управління на розвиток культури в Рівненському районі *Рівненської області. Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ*: мат-ли Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Херсон, 2017. С. 111–113. URL:  
<http://www.ksau.kherson.ua/>.

10. Беззуб І. Оновлення державної молодіжної політики в Україні. *Громадська думка про правотворення*. Київ, 2021 № 9 (214). С. 15–25. URL:  
<http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/9.pdf>.

11. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1981> DOI: 10.32702/2307-2156-2021.

12. Експерти U-LEAD – рекомендації щодо організації соціальної роботи в громадах в умовах воєнного стану. Громадський простір. <https://www.prostir.ua/?news=eksperty-u-lead-nadaly-rekomendatsiji-schodoorhanizatsiji-sotsialnoji-roboty-v-hromadah-v-umovah-vijny>

13. Медяник В. А. Адміністративно-правове забезпечення державної соціальної політики в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 424 с.

14. Мойсіяха А. В. Державно-приватне партнерство у соціогуманитарній сфері. Science, education, innovation: topical issues and modern aspects : 3rd International Scientific and Practical Conference, June 25-26, 2021; Tallinn, Estonia, 2021. С. 300–303.

15. Кравченко О. Соціальна робота в громаді в умовах війни. 42 (1) 2022. С. 54–68. DOI: 10.5604/01.3001.0015.8922

16. Чанишева Г. Соціальна політика: поняття, цілі та правове забезпечення. *Підприємництво, госп-во і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. Київ : ТОВ Гарантія, 2020. N 11. С. 80–85.

17. Social Progress Index. 2022 Ukraine. URL: <https://www.socialprogress.org/?tab=2&code=UKR>.

18. Moisiiakha A. Public management of innovations in the socio-humanitarian sphere: challenges and ways to overcome. *Global Prosperity*. 2021. №1(1-2). P. 40–48.

### **Нормативно-правові акти**

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://surl.li/gdyl>.

2. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010 р. No2862-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2862-17#Text>.

3. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

4. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.

5. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-12. <http://surl.li/kuesv>

6. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section4>

7. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

8. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.

9. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

## **Інформаційні ресурси в Інтернеті**

1. Верховна Рада України, законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/a#Find>.

2. Офіційний Web-сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>.

3. Офіційний Web-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.

4. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України . URL: <https://www.msp.gov.ua/>.

5. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>.

6. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>

7. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-z-pitan-timchasovookupovanih-teritoriy-ta-vnutrishno-peremishchenikh-osib-ukraini>.

8. Міністерство культури України [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-kulturiukraini>.

9. Міністерство молоді та спорту України Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-molodi-ta-sportuukraini>.

10. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.

11. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-okhoroni-zdorovya-ukraini>.

12. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

8. Урядовий портал [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.

13. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка, 6). URL: <http://libr.rv.ua/>.

14. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: [http://nuwm.edu.ua/MySql/page\\_lib.php](http://nuwm.edu.ua/MySql/page_lib.php).